

Motion till riksdagen 2005/06:Sf28

**av Birgitta Carlsson m.fl. (c)
med anledning av prop. 2005/06:129**

Genomförande av EG-direktiven om överföring av passageraruppgifter och uppehållstillstånd för studier

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall verka i EU för att riva upp transportörsansvaret.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen skall verka för att omförhandla direktivet om överföring av passageraruppgifter med hänsyn till faktorer som den personliga integriteten, rätten att söka asyl och risk för människohandel och människosmuggling.

Propositionens förslag

I den aktuella propositionen behandlas genomförandet i svensk rätt av rådets direktiv 2004/82/EG av den 29 april 2004 om skyldighet för transportörer att lämna uppgifter om passagerare. I utlänningslagen införs bestämmelser som innebär att transportörer som luftvägen transporterar passagerare till Sverige från en stat som inte tillhör Europeiska unionen och som inte heller har slutit avtal om samarbete enligt Schengenkonventionen med konventionsstaterna skall – på begäran av polismyndighet – föra över information om de ankommande passagerarna så snart incheckningen har avslutats. Transportörer som underlåter att föra över uppgifter eller som har fört över ofullständiga eller felaktiga uppgifter skall betala en särskild avgift. I propositionen behandlas också genomförandet i svensk rätt av rådets direktiv 2004/114/EG av den 13 december 2004 om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för studier, elevutbyte, oavlönad yrkesutbildning eller volontärarbete. Det föreslås att det genom ändring i utlänningslagen skall bli möjligt att återkalla tidsbegränsade uppehållstillstånd för studier om det framkommer att förutsättningarna för att bevilja tillståndet inte längre föreligger, t.ex. om den stu-

Fel! Okänt namn på

derande inte påbörjar eller avbryter studierna sedan han eller hon rest in i landet.

I regeringens proposition 2005/06:129 *Genomförande av EG-direktiven om överföring av passageraruppgifter och uppehållstillstånd för studier* föreslås som ovan nämnts ett passagerarregister. I propositionen föreslås transportörerna fullgöra sin uppgiftsskyldighet genom att samla in uppgifter om resenärerna och sedan elektroniskt, eller via fax, föra över dessa till Rikspolisstyrelsen. Uppgifterna som skall samlas in är:

- Nummer och typ av resehandling som används.
- Medborgarskap.
- Namn och födelsedatum.
- Ställe för gränspassage.
- Transportkod.
- Avgångs- och ankomsttid.
- Totala antalet passagerare vid transporten.
- Ursprungsort för ombordstigning.

Uppgifter om passagerarna föreslås sparas och föras över i ett register som skall gallras inom 24 timmar efter att polisen fått uppgifterna, om dessa inte behövs för att polisen skall kunna utföra lagstadgade uppgifter.

Personlig integritet

Centerpartiet tror på ett öppet och demokratiskt samhälle, på ett samhälle där människor kan känna sig trygga. Rätten till personlig integritet, vars och ens möjlighet att styra över sina egna tankar, sin egen kropp och uppgifterna kring sin person, är ett grundläggande fundament i det öppna och demokratiska samhälle som Centerpartiet jobbar för. Hoten mot det öppna, demokratiska och trygga samhället är många och tar sig varierande uttryck. De farligaste hoten är de som inte är uppenbara, just eftersom de smyger sig på och är svåra att bedöma, bemöta och kanske till och med svåra att upptäcka.

När ett land skakas i grunden av exempelvis en terrorattack är det som allra viktigast att ha en tydlig gemensam värdegrund att falla tillbaka på. Centerpartiet menar att skyddet av den personliga integriteten har en central plats i den värdegrund vi står för. Idag finns det inte någon enhetlig definition av begreppet personlig integritet i svensk lagstiftning. Det behövs en generell tillämplig bestämmelse till skydd för den personliga integriteten, definierad och uttryckt i grundlagen. En sådan reglering kommer att bli värdefull när det ropas på hårdare tag eller snabba lagstiftningsprocesser.

Centerpartiet menar att Integritetsskyddskommittén även borde se över en lösning där varje ny reglering som innebär en kränkning av integriteten i någon form borde föregås av en integritetskonsekvensbeskrivning i analogi med de regler om miljökonsekvensbeskrivning som finns på miljörättens område. En integritetskonsekvensbeskrivning skulle företas för att utreda

vilka konsekvenser olika beslut och regleringar kan komma att få för den personliga integriteten såväl direkt som i förlängningen.

Problemen ligger i att det finns hot mot den personliga integriteten från många olika håll men inte någon samlad motvikt. Vi måste fastställa att vi värderar vår integritet och de värden som den representerar och lyfta fram hoten i ljuset, visa på att det finns hot och vad de innebär, ta ett samlat grepp på problematiken i lagstiftningen samt kräva en integritetskonsekvensbeskrivning vid varje åtgärd som riskerar att kränka de enskildas integritet.

De förslag som regeringen lägger fram när det gäller att implementera EG-direktiven om överföring av passageraruppgifter är inte analyserade ur något djupare integritetsperspektiv. Centerpartiet menar också att förslaget griper in i den personliga integriteten. Det råder också flera oklarheter kring förslagen. Därför behöver direktivet ses över och omarbetas.

Sekretess och tystnadsplikt

Uppgifterna som registreras i de föreslagna passagerarlistorna gäller samtliga resenärer som transporteras luftvägen. De uppgifter som skall registreras omfattas inte av sekretess, förutom när det gäller namn och födelsedatum. Även uppgifter om en enskild resenärs ekonomiska förhållanden kan sekretessbeläggas om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs, även om det inte klargörs när en person kan lida skada. Centerpartiet anser att *samtliga* uppgifter i ett eventuellt passagerregister skall sekretessbeläggas.

I propositionen har det inte förslagits några regler kring sekretess eller tystnadsplikt gällande transportörerna som samlar in uppgifterna om resenärerna. Transportörerna förfogar över uppgifterna. Det är dock inte under någon längre period eftersom uppgifterna skall raderas inom 24 timmar efter att de förts över till polisen. Bland annat *Registernämnden* och *Kustbevakningen* har påpekat behovet av att transportörerna åläggs tystnadsplikt då de har tillgång till flera uppgifter om resenärerna. Centerpartiet anser att transportörer som förfogar över, eller som kommer i kontakt med, passagerarregistret skall åläggas tystnadsplikt med hänsyn till de enskilda resenärernas integritet.

Vilka får ta del av uppgifterna?

I det föreslagna passagerarregistret är det oklart om hur uppgifterna skall och får användas, något som bland annat Rikspolisstyrelsen anför i sitt remissvar. Det är också oklart vilka andra myndigheter, utöver polisen, som skall kunna begära in uppgifterna. Centerpartiet anser att passagerarregistret är ett intrång i passagerarnas integritet, och om ett sådant register upprättas måste det behandlas med yttersta försiktighet.

Fel! Okänt namn på

Asylrätten

Centerpartiet menar att registret kan fylla en funktion när det gäller möjligheten att gripa brottslingar, men vi ställer oss tveksamma till att polisen inte behöver ha några misstankar om brott, utan att det räcker med att polisen behöver uppgifter med hänsyn till exempelvis personkontrollen vid gränsen.

Anledningarna till att passagerarregistret föreslås är syftet att bekämpa människohandel och för att kunna identifiera eventuella terrorister, men det syftar även till att bekämpa olaglig invandring och människosmuggling. Det föreslagna registret, och det existerande transportörsansvaret¹ som Centerpartiet är emot, försvårar dessvärre människors möjlighet att söka skydd. Registret begränsar många människors möjlighet att fly sina hemländer och söka asyl i Sverige och EU. Precis som Amnesty påpekar i sitt remissvar, anser Centerpartiet att regeringen saknar en analys av hur Sverige skall kunna upprätthålla sina förpliktelser i enlighet med FN:s flyktingkonvention och principen om *non-refoulement*². Vi tror snarare att passagerarregistret kan bidra till ökad människosmuggling när det blir ännu svårare att komma innanför Sveriges och EU:s gränser för människor som flyr för sina liv. Det finns många andra sätt att ta sig över gränser än via flyg, och eftersom transportörsansvaret och det föreslagna passagerarregistret begränsar människors möjlighet att fly lagligt, riskerar vi att få en utveckling där människosmugglingen och osäkra flyktvägar ökar. Centerpartiet var, och är fortfarande, mycket kritiskt till att transportörsansvaret förstärktes med bötesstraff av flera anledningar, bland annat: myndighetsutövning läggs på transportörerna, asylrätten undergrävs, risk för diskriminering och godtycklighet vid in och utresor samt att människosmugglingen blir en mer självklar väg för människor som tvingas fly sina hemländer. Passagerarregistret minskar inte direkt dessa risker.

Centerpartiet har flera förslag för att få bukt med slavhandel och människosmuggling. Enligt uppskattningar kommer ca 500 000 kvinnor årligen som offer för människohandel till någon av EU:s medlemsstater. Enligt FN blir mellan 700 000 och 2 miljoner människor offer för människohandel varje år. Människohandeln kan ekonomiskt jämföras med den internationella drog- och vapensmugglingen. FN har uppskattat att de kriminella grupperna tjänar ca 7 miljarder dollar varje år på handel med kvinnor. I Europa har flera länder nyligen legaliserat prostitution. Trafficking och prostitution är båda delar av samma problem. Handeln med kvinnor och barn är i högsta grad verklighet i

¹ Transportörsansvaret är något som Sverige redan i dag tillämpar. Det innebär att flygbolag eller andra som transporterar hit människor som inte har rätt att komma in i Sverige är ekonomiskt ansvariga för återtransport till det land varifrån de kommit.

² Principen om *non-refoulement* är av fundamental betydelse inom asylrätten och slås fast i artikel 33 i 1951 års Genèvekonvention. Den innebär att asylsökande som söker skydd i ett annat land aldrig skall skickas tillbaka, direkt eller indirekt, till sitt hemland om de riskerar att utsättas för allvarliga kränkningar av sina mänskliga rättigheter vid ett återsändande. Denna princip är också erkänd av det internationella samfundet såsom sedvänja och är därmed bindande för alla stater, oberoende av om de skrivit under 1951 års Genèvekonvention eller inte.

Sverige idag. Att detta sker är för att det finns en efterfrågan, någon är beredd att betala. I kampen för legalisering finns det starka krafter med stora ekonomiska intressen bakom. Därför måste de goda motståndskrafterna mobilisera och ta strid för kvinnors och barns mänskliga rättigheter.

Centerpartiet vill bekämpa prostitution och människohandel, bland annat genom hårdare tullkontroll och ökade befogenheter för tullen men även genom att offer för människohandel skall ges permanent uppehållstillstånd. Vi vill även se mer forskning för ökad kompetens inom området. Den kanske viktigaste markeringen från samhällets sida är att den som i ond tro haft sexuellt umgänge med tvångsprostituerad skall kunna dömas för våldtäkt istället för sexköp som är fallet med dagens lagstiftning. Män som direkt medverkar till att förstöra en annan människas liv skall inte kunna fly från sitt ansvar och skylla allt på människohandlarna. Alla dessa åtgärder har Centerpartiet motionerat om tidigare.

Transportörsansvaret bidrar till att människor väljer osäkra flyktvägar i större utsträckning, eftersom det är mycket svårt att fly den lagliga vägen. Det i sin tur gör att många människor riskerar att hamna i människohandlars händer. Därför vidhåller Centerpartiet kravet på att Sverige skall verka i EU för att riva upp transportörsansvaret. Detta bör ges regeringen till känna.

Med anledning av faktorer som rör den personliga integriteten, rätten att söka asyl och risken för ökad människohandel och människosmuggling, anser vi att regeringen ska verka för att omförhandla direktivet om överföring av passageraruppgifter. Detta bör ges regeringen till känna.

Gör det lättare att arbeta i Sverige – även för dem som studerat här

I dag får medborgare från EU/EES-länder vistas i Sverige under en period om tre månader för att söka arbete. Allians för Sverige anser att det bör bli tillåtet också för människor från länder utanför EU/EES. Under den tid en person söker arbete skall krav ställas på självförsörjning och eget ansvar för boende. Vi föreslår att en person som kommer till Sverige som arbetskraftsinvandrare bör ha rätt till ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som utfärdas för ett år i taget. Om anställningen går förlorad får denna person stanna i Sverige under tre månader för att söka nytt arbete. Om det inte lyckas faller därefter grunden för uppehållstillståndet. Om hon eller han har arbetat i Sverige under fem år, föreslår vi att permanent uppehållstillstånd beviljas i normalfallet. Allians för Sverige anser att en ordnad arbetskraftsinvandring också skulle kunna bidra till utvecklingen av Sverige på längre sikt. Antalet gäststudenter har exempelvis ökat från 1 500 år 1995 till 6 000 år 2004. Med ett generösare regelverk än idag skulle fler av dessa studenter kunna stanna och arbeta i Sverige, vilket på sikt skulle kunna bidra till en stimulerande forskningsmiljö och ett förbättrat entreprenörskap. Precis som personer från EU/EES-länder så skall personer som studerat här få stanna i Sverige under en period om tre månader för att söka arbete, under förutsättning att de har försörjning och bostad ordnad.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 5 april 2006

Birgitta Carlsson (c)

Jan Andersson (c)

Kenneth Johansson (c)

Annika Qarlsson (c)

Margareta Andersson (c)

Sofia Larsen (c)

Birgitta Sellén (c)